

ISSN 2226-2180

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ КЕРІВНИХ КАДРІВ
КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ

МИСТЕЦТВОЗНАВЧІ ЗАПИСКИ

NOTES ON ART CRITICISM

Випуск 29

Київ – 2016

МИСТЕЦТВОЗНАВЧІ ЗАПИСКИ: 36. наук. праць. – Вип. 29. – К.: Міленіум, 2016. – 278 с.

Збірник наукових праць «Мистецтвознавчі записки» має на меті висвітлення різноманітної історичної та теоретичної проблематики мистецтвознавства та культурології. Тематика статей пов'язана як із сучасною мистецькою практикою, так і з художньою культурою минулих епох. У статтях представлено широкий спектр мистецтвознавчої та культурологічної думки.

Видання розраховане на фахівців-дослідників, теоретиків і практиків мистецтва та культурології, викладачів, аспірантів та студентів гуманітарних навчальних закладів, а також на широкий загал усіх, хто цікавиться проблемами художньої культури.

Редколегія:

РЕДЯ В. Я. – доктор мистецтвознавства, професор (НАКККіМ) – *головний редактор*;
СТАНІСЛАВСЬКА К. І. – доктор мистецтвознавства, професор (НАКККіМ) – *заступник головного редактора*;
ЗОСІМ О. Л. – кандидат мистецтвознавства, доцент (НАКККіМ) – *відповідальний секретар*;
БІЛЬЧЕНКО Є. В. – доктор культурології, доцент;
БІТАСВ В. А. – доктор філософських наук, професор, член-кореспондент Національної академії мистецтв України;
ВОЛКОВ С. М. – доктор культурології, професор;
ГЕРЧАНІВСЬКА П. Е. – доктор культурології, професор (НАКККіМ);
ГЛИВИНСЬКИЙ В. В. – доктор мистецтвознавства, доцент (США);
ЖУКОВА Н. А. – доктор культурології, доцент (НАКККіМ);
ЗУБАВІНА І. Б. – доктор мистецтвознавства, член-кореспондент Національної академії мистецтв України;
КЛАУС КАЙЛ – доктор філософії в галузі мистецтвознавства, габілітований;
МАРТИНЮК Т. В. – доктор мистецтвознавства, професор;
МИЛЕНЬКА Г. Д. – доктор мистецтвознавства, професор;
МИХАЙЛОВА Р. Д. – доктор мистецтвознавства, професор;
ПЕТРОВА І. В. – доктор культурології, професор;
ПОГРЕБНЯК Г. П. – кандидат мистецтвознавства, доцент (НАКККіМ);
ПУЧКОВ А. О. – доктор мистецтвознавства, професор;
РЖЕВСЬКА М. Ю. – доктор мистецтвознавства, професор;
РОМАНЕНКОВА Ю. В. – доктор мистецтвознавства, професор;
ФЕДУРЮК О. К. – доктор мистецтвознавства, професор, дійсний член Національної академії мистецтв України;
ЧЕКАН Ю. І. – доктор мистецтвознавства, доцент;
ЧЕПАЛОВ О. І. – доктор мистецтвознавства, професор;
ШАК Т. Ф. – доктор мистецтвознавства, професор (Росія);
ШКОЛЬНА О. В. – доктор мистецтвознавства, с.н.с. (НАКККіМ);
ШУЛЬГІНА В. Д. – доктор мистецтвознавства, професор (НАКККіМ).

Затверджено

Наказом Міністерства освіти і науки України від 07.10.2015, № 1021
як фахове видання з культурології та мистецтвознавства

Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 06.11.2015 р. № 1151 с фаховим виданням зі спеціальностей: культурологія; аудіовізуальне мистецтво та виробництво; образотворче мистецтво; декоративне мистецтво, реставрація; хореографія; музичне мистецтво; сценічне мистецтво

Збірник наукових праць "Мистецтвознавчі записки" індексується в міжнародних базах даних:
International Impact Factor Services; Google Scholar; Journals Impact Factor; BASE; InnoSpace; Scientific Indexing Services; Science Index (PINC)

Друкуються за рішенням Вченої ради
Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв
протокол № 8 від 26.04.2016 р.

За точність висловлених фактів та коректність цитування відповідальність несе автор

Свідчення: КВ № 21135-10935ІПР
від 08.12.2014 р.

© Національна академія керівних кадрів
культури і мистецтв, 2016
© Видавництво "Міленіум", 2016
© Автори, 2016

МУЗИКОЗНАВСТВО

UDK 78.071.2"19"

Zynkevych Elena,

*D.Sc. in Arts, professor of the history of world music chair,
Tchaikovsky National music academy of Ukraine,
Corresponding member of National Academy of Arts of Ukraine
caterin@volicable.com*

**THE WORKS OF JEAN SIBELIUS IN THE SYMPHONY CONCERTS
IN KYIV (1902–1906)**

The article is based on reviews of the Kyiv Newspapers and deals with the first performances of Sibelius' music in concerts of the Kiev branch of the Russian Musical Society. These were such works as "The Swan of Tuonela", the Suite "King Christian II" and "Saga". The interpreters of Sibelius' works in Kyiv were two outstanding conductors: Alexander Vinogradsky – the head of the Kyiv branch and Finnish composer and conductor Robert Kajanus who was invited to Kyiv to conduct the summer symphony concerts.

Key words: Sibelius, Vinogradsky, Kajanus, symphony concerts, conductor, Kyiv.

Зинькевич Елена Сергіївна, доктор мистецтвознавства, професор кафедри історії світової музики Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського, член-кореспондент Національної академії мистецтв України

Твори Яна Сібеліуса у київських симфонічних концертах (1902–1906).

Базуючись на матеріалах київських газет, автор відтворює панораму перших виконань музики Сібеліуса у концертах Київського відділення Російського музичного товариства. Звучали "Туонельський лебідь", сюїта "Король Христіан II" та "Сага". Інтерпретаторами творів Сібеліуса в Києві стали два видатних диригенти: голова Київського Відділення РМТ Олександр Виноградський та фінський композитор і диригент Роберт Каянус, запрошений до Києва керувати літніми симфонічними концертами.

Ключевые слова: Сибелиус, Виноградский, Каянус, симфонічні концерти, диригент, Київ.

Зинькевич Елена Сергеевна, доктор искусствоведения, профессор кафедры истории мировой музыки Национальной музыкальной академии Украины им. П. И. Чайковского, член-корреспондент национальной академии искусств Украины

Произведения Яна Сибелиуса в симфонических концертах Киева (1902–1906).

В статье, базирующейся на материалах киевских газет, автор воспроизводит панораму первых исполнений музыки Сибелиуса в концертах Киевского отделения Русского музыкального общества. Звучали "Туонельский лебедь", сюита "Король Христиан II" и "Сага". Интерпретаторами произведений Сибелиуса в Киеве стали два выдающихся дирижера: глава Киевского отделения Александр Виноградский и финский композитор и дирижер Роберт Каянус, приглашенный в Киев руководить летними симфоническими концертами.

Ключевые слова: Сибелиус, Виноградский, Каянус, симфонические концерты, дирижер, Киев.

© Zynkevych E., 2016

Чернета Тетяна Олександрівна,
кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри естрадного виконавства
Національної академії керівних кадрів
культури і мистецтв
tacher@ukr.net

МЕТОДИЧНА СПАДЩИНА А. Ф. ОМЕЛЬЧЕНКА

У статті розглядається методична спадщина та епістолярій бандуриста А. Ф. Омеляченка. В центрі уваги автора – листування науковця-методиста з колегами з різних областей України та інші архівні матеріали, що зберігаються у Державному архіві Дніпропетровської області.

Ключові слова: бандурист, бандура, методика, репертуар, школа гри, лист, архів.

Чернета Татьяна Александровна, кандидат искусствоведения, доцент кафедры эстрадного исполнительства Национальной академии руководящих кадров культуры и искусств.

Методическое наследие А. Ф. Омеляченка.

В статье рассматривается методическое наследие и эпистолярный бандуриста А. Ф. Омеляченка. В центре внимания автора – переписка ученого-методиста с коллегами из разных областей Украины и другие архивные материалы, которые хранятся в Государственном архиве Днепропетровской области.

Ключевые слова: бандурист, бандура, методика, репертуар, школа игры, письмо, архив.

Cherneta Tetiana, PhD in Arts, associate professor of the stage art performance chair of National Academy of Managerial Personnel of Culture and Arts.

The Andriy Omelchenko's methodical heritage.

The article reviews the methodological heritage and the correspondence of the bandura-player Andriy Omelchenko. Author's attention is concentrated on the methodologist's correspondence with his colleagues from different regions of Ukraine and the other archival fact materials that are stored in The State archive of Dnipropetrovsk region.

Key words: a bandura player, a bandura, a method, a repertoire, playing school, a letter, an archive.

У червні 2016 року виповнюється 90 років з дня народження Андрія Федоровича Омеляченка (1926–1981) – бандуриста, педагога, кандидата мистецтвознавства (першого в історії серед бандуристів), дослідника бандурного мистецтва, кобзарства й лірництва, у доробку якого понад 90 публікацій. Про виконавські досягнення бандуриста свідчать звання лауреата конкурсу виконавців на I Всесвітньому фестивалі молоді та студентів (Москва, 1957) та інших конкурсів, робота на посадах артиста Київської філармонії та соліста ансамблю бандуристів українського радіо.

Виконавську та наукову діяльність А. Омеляченка поєднував з педагогічною роботою, з 1958 року викладаючи бандуру в Київській середній спеціаль-

ній музичній школі імені М. В. Лисенка, Київському музичному училищі ім. Р. М. Глієра (1960–1971). Серед його учнів – відомі діячі жанру М. і В. Литвини, А. Мамченко, С. Петрова, А. Шутько та ін.

Крім наукових праць та досягнень у сфері педагогіки й виконавства, Андрій Омеляченко залишив по собі солідний доробок методичної літератури. Крім того, він вів активну переписку, зокрема з колегами, учнями та ін. Під час роботи у Державному архіві Дніпропетровської області (ДАДО) автором статті віднайдено епістолярій А. Ф. Омеляченка, що зберігається в особовому фонді (ФР-6119) дніпропетровського письменника, краєзнавця Івана Максимовича Шаповала (1905–2003). У своїй літературній та публіцистичній діяльності він приділяв велику увагу кобзарям і бандуристам, збирав відомості про них, вів листування тощо. Серед його кореспондентів, наряду з іншими самодіяльними і професійними бандуристами, був А. Ф. Омеляченко, чиї листи зберігаються у справах № 345 "Документи (автобіографія, статті, публікації, фотографії, афіші, листи) про кобзаря Омеляченка Андрія Федоровича" (210 стор.) і № 346 "Переписка кобзаря Омеляченка Андрія Федоровича з колегами і учнями" (154 стор.).

Вивчення епістолярної спадщини А. Ф. Омеляченка показало, що створенню методичної літератури для бандури передувало листування автора з колегами-бандуристами з різних областей України. Серед його кореспондентів – В. Сидоренко (Дніпропетровськ), М. Лобко (Дніпродзержинськ), О. Коваль (с. Підгороднє Дніпропетровської обл.), О. Корнієвський (Корюківка Чернігівської області), І. Кривенчук (Малин), Л. Марченко (Житомир), А. Кононенко (Полтава), І. Панченко, Б. Жеплинський, М. Баран (Львівщина) та ін. Виявлення і висвітлення маловідомих фактів методичної роботи та творчої діяльності А. Ф. Омеляченка, а також його кореспондентів – діячів бандурного мистецтва ХХ століття – є метою даної статті.

Для досягнення мети необхідним є вирішення таких завдань: дослідити архівні матеріали А. Ф. Омеляченка, що зберігаються у Державному архіві Дніпропетровської області в особовому фонді І. М. Шаповала; вивчити кореспонденцію А. Омеляченка до діячів бандурного мистецтва, виявити невідомі факти історії жанру, проаналізувати діяльність науковця у процесі роботи над методичними працями, узагальнити принципи методичної роботи, їх актуальність в наші дні.

Одразу зауважимо, що у добу наукової діяльності А. Омеляченка поняття "кобзар" і "бандурист" вважалися синонімічними (про це свідчить і назва його дисертаційного дослідження: "Розвиток кобзарського мистецтва на Україні (радянський період)"). Сучасні дослідники розрізняють традиційне кобзарство (в його історичній формі та реконструкції) і бандурне мистецтво, пов'язане з фабричним інструментом, що поширився в академічній системі музичної освіти. До речі, на рубежі 1950–1960-х років ХХ сторіччя фабрична бандура київсько-чернігівського типу майстра І. Скляра була щойно поставлена на масове виробництво, експериментально-винахідницька робота по впровадженню механізму перемикування тональностей (до якої А. Омеляченко був безпосередньо причетний) ще тривала.

Паралельно із технічним вдосконаленням інструмента та його поширенням у всіх ланках музичної освіти (від початкової до вищої) передовими діячами жанру (насамперед, київськими педагогами) велася робота по створенню і публікації нового репертуару, методичної літератури для бандури тощо. Наряду з С. Баштаном, М. Гвоздем, В. Петренком та іншими бандуристами А. Омеляченко вів активну діяльність у цій сфері. Він ініціював випуск серії "Бібліотека бандуриста", упорядкував кілька збірників п'єс для бандури, виступив редактором 46 нотних видань та, за дорученням науково-методичного кабінету учбових закладів Міністерства культури УРСР, рецензентом репертуарних збірок для бандури.

З налагодженням процесу виробництва київсько-чернігівської бандури сталого зразка, А. Омеляченко працював над упорядкуванням і виданням репертуарних збірок для нового інструменту. Так, побачили світ "Збірник п'єс для бандури" (1959), збірка "Струни золотії. Твори для бандури" (1965), два випуски збірки "Педагогічний репертуар бандуриста" (1967), "Бандура. Учбовий репертуар для учнів ДМШ" 1–5 класи (1968–1970) та "П'єси для бандури для молодших класів ДМШ" (1975, у співавторстві з М. Лобком).

Крім репертуарних збірок, бібліотека бандуристів стараннями А. Омеляченка поповнювалася методичною літературою. По-перше, 1967 року він видав "Школу гри на бандурі" Миколи Опришка (1898–1941), відредагувавши і доповнивши текст автора. По-друге, А. Омеляченко сам виступив автором навчально-методичних посібників "Школа гри на бандурі" для 1 і 2 класів ДМШ (1973 і 1977 роки відповідно). На жаль, передчасний відхід з життя перешкодив появі наступної методичної праці. Втім, 1984 року С. Баштан, виступивши співавтором, видав "Школу гри на бандурі" А. Омеляченка, популярність якої серед бандуристів-педагогів зумовила повторне її видання (1989).

А. Омеляченко брав участь у методичних та просвітницьких заходах. Зокрема, виступив лектором на семінарі підвищення кваліфікації керівників самодіяльних капел та ансамблів бандуристів (Київ, Малин, 1966), де у своїй доповіді зазначив, що однією з причин гальмування розвитку бандурного мистецтва є відсутність його підтримки з боку керівників районних відділів культури. На підтримку ансамблевого виконавства на бандурі А. Омеляченко випустив збірку "Твори для ансамблю бандуристів" (Київ, 1971) з власними перекладами.

У період роботи над дисертаційним дослідженням і в подальшому А. Омеляченко вів активне листування з багатьма бандуристами і майстрами. У ДАДО, в архіві І. Шаповала (Од. зб. 346) зберігаються 15 листів дніпродзержинського бандуриста, композитора, заслуженого артиста УРСР Михайла Лобка до свого учня А. Омеляченка, написані у 1963–1968 рр. Вчитель надавав цінні матеріали для дисертації, поради щодо фахової літератури тощо. Зокрема, у листі (без дати, орієнтовно кінець 1963 – початок 1964 рр.) останній надсилає А. Омеляченку статті про утворення дніпродзержинської капели бандуристів, а також дуже рідкісну фотографію з архіву свого батька – самодіяльного бандуриста і майстра бандур Сергія Лобка, де сфотографовано майстра Г. Паліївця та його 12 бандур із хроматичними перемикачами, якими користувалася Полтавська зразкова капела бандуристів під керівництвом В. А. Кабачка. Крім того, Михайло Лобко

пише, що в архіві батька збереглися декілька цікавих листів, у яких адресати звертаються до С. Лобка за порадами щодо виготовлення бандур [3, 14].

Під час роботи А. Омеляченка і С. Баштана по створенню "Навчальної програми по класу бандури для музичних училищ" та "Навчальної програми по класу бандури для дитячих музичних шкіл" (Київ, 1971 і 1978 відповідно) до колективу авторів приєднався (безсумнівно, на запрошення А. Ф. Омеляченка) М. С. Лобко. Цей досвідчений педагог також працював над "Школою гри на бандурі", про що пише у листі до А. Омеляченка (від 9 жовтня 1968). Що ж до "Школи" останнього, М. Лобко там же висловлював думку: "Ти затирав чудову методичну справу <...> Для того, щоб ця методична робота була цікава, одним словом ґрунтовна праця, і відповідала всім сучасним вимогам, слід обов'язково спиратись на великий досвід роботи" [2, 36 зв.]. Варто додати, що крім композиторського доробку та методичних напрацювань, М. С. Лобко присвятив чимало публікацій у пресі визначним подіям бандурного мистецтва, як то видання нотних збірок А. Омеляченка, М. Полотая, П. Глушка та ін.

Серед кореспондентів А. Омеляченка був винахідник, майстер музичних інструментів з Чернігівщини О. С. Корнієвський (1889–1988). В архіві І. Шаповала (Од. зб. 346) зберігається шість листів майстра, датованих 1964 роком, де він описав свою біографію, творчу діяльність, ділився думками щодо історії кобзарства, стану сучасного бандурного мистецтва, зокрема, щодо вдосконалення бандури (нагадаємо, що саме в цей час А. Омеляченко разом з П. Івановим та І. Скіяром працював над впровадженням системи перемикачів тональностей для бандури).

До речі, О. Корнієвський вів переписку з багатьма дослідниками кобзарства та українськими митцями. Його листи до М. Полотая, М. Рильського, Б. Жеплинського, М. Єщенка, Р. Польового, О. Нирка ретельно зібрані і опубліковані М. Шудрею та В. Нечепово у книзі "В рокотанні-риданні бандур" (Київ, 2006), виданої до 100-літнього ювілею майстерної діяльності митця. Зауважимо, що листів О. Корнієвського до А. Омеляченка, що зберігаються у ДАДО, немає серед опублікованої епістолярної спадщини чернігівського майстра (детальніше див.: [4]).

Географія листування А. Омеляченка поширювалася і на Західну Україну. Серед його кореспондентів – відомий львівський бандурист, дослідник і енциклопедист жанру Б. Жеплинський, з яким А. Омеляченко ділився матеріалами про кобзарів і бандуристів. У листі (від 1 лютого 1968) Б. Жеплинський просить поради щодо репертуару для керованих ним дівочого ансамблю бандуристів та оркестру українських народних інструментів. Там же читаємо, що до бандуриста звернувся харківський кобзар Г. Ільченко (автор широко відомого "Кобзарського маршу" і думи "То не чорні круки налетіли"), з проханням допомогти впорядкувати та видати збірку своїх творів. На це Б. Жеплинський порадив звернутися до А. Омеляченка і надав його київську адресу [3, 76]. Як відомо, перша збірка власних творів Г. Ільченка "Пісні та думи" вийшла у Харкові 1967 року (упор. та вст. стаття О. Юрченка).

Цінним матеріалом для досягнення мети даної статті стали листи А. Омеляченка до Лідії Яківни Продайко (нині Попова) – випускниці Львівської консер-

ваторії, викладача класу бандури Дніпродзержинського державного музичного училища (1968–1976). Суміщаючи цю діяльність з роботою за фахом у ДМШ м. Придніпровська (1959–1968) та ДМШ № 9 м. Дніпропетровська (з 1968 – до цього часу), Л. Я. Попова має величезний досвід і успіхи на педагогічній ниві. Як педагог і методист, з 2008 року вона очолює методичну секцію "Бандура" Дніпропетровського управління культури. Під час нашого особистого спілкування у січні 2010 року Лідія Яківна з надзвичайною повагою і теплом згадувала А. Ф. Омельченка. З її слів, у період роботи над своєю "Школою" він вів листування з нею та викладачами бандури різних міст України. Автор обговорював деякі теоретичні засади "Школи", ділився власним педагогічним досвідом, надавав методичні рекомендації тощо. Три листи А. Омельченка і листівка, датовані 1971 роком, зберігалися у приватному архіві Л. Попової. Бандуристка зберегла ці листи і передала авторові даної статті.

У першому листі (від 19 вересня 1971) А. Омельченко звертається до адресатки як до викладача класу бандури – сповіщає, що закінчує роботу над книгою і просить оповісти свій професійний шлях та історію очолюваного нею класу в музичному училищі Дніпродзержинська. Для цього А. Омельченко склав своєрідну анкету, де поставив ряд запитань:

1. Ваш рік народження?
2. Хто до Вас були викладачами музичного училища по класу бандури (їхні прізвища і ініціали)?
3. Коли почали викладати вперше бандуру?
4. Хто Ваш перший в житті навчитель і хто у ВУЗі?
5. Які Ви зустрічали перешкоди в своїй першій педагогічній практиці?
6. Що Ви особисто робите для удосконалення свого методу?
7. Як Ви ведете роботу з бандуристами, який вивчає репертуар (основний)?
8. Хто з Ваших учнів навчається в консерваторії?
9. Як Ви ведете роботу з ансамблем бандуристів?
10. Хто у Вашому училищі читає методику гри на бандурі?
11. Які основні недоліки, Ви вважаєте, заважають кобзарському мистецтву рухатись невинно вперед?

Очевидно, у процесі роботи над виданням А. Омельченко здійснив у листуванні подібне опитування й інших викладачів бандури музичних училищ України. Адже у наступному листі (від 22 вересня 1971), автор дякує Л. Поповій за відповідь, а також за те, що "не тягнули так довго, як деякі наші педагоги-бандуристи з Чернігова, Хмельницька, Запоріжжя, Луцька, Івано-Франківська та Дрогобича". Ці слова ще раз підтверджують, що під час збору матеріалів для книги А. Омельченко охопив різні регіони України.

Отримавши потрібну інформацію у листі з анкетою, А. Омельченко продовжував переписку з молодією викладачкою, ділився власним професійним досвідом, надавав на її прохання цінні поради щодо професійного самовдосконалення та методичні вказівки щодо організації уроку, роботи над конструктивним матеріалом, подав зразок плану уроку з початківцями тощо. У листі від 23 жовтня 1971 року читаємо: "Слід Вам обов'язково включити в актив суміжні

види мистецтв, зацікавитися історією свого предмету, побіжно художніми творами світового репертуару і все буде блискуче! <...> Завжди звертайтеся до старших і ніколи не цурайтесь щось одержати для збагачення свого інтелекту і майстерності <...> Все ж краще, коли Ви будете, як бандуристка і викладач говорити своєю рідною мовою, яка теж звучить солідно! Згадайте як нею володіли Марко Вовчок і Леся Українка". Або: "Ми (бандуристи – Т. Ч.) повинні бути більш спостережливими за нашими колегами, котрі викладають на інших інструментах і не думати, що все що вони роблять, у нас не годиться застосувати. Слід учитися у життя, а життя це все те, що нас оточує, чим живуть інші викладачі, якою вони користуються методикою, хай це буде арфа, баян, ф-но чи скрипка. Дарма, все слід вивчати" (лист від 11 жовтня 1971). Крім того, А. Омельченко цитував різних філософів, розповідав бандуристці цікаві факти з життя відомих композиторів, притчі тощо.

Повертаючись до архіву І. Шаповала, зазначимо, що у його особовому фонді, крім кореспонденції А. Омельченка, зберігаються й інші матеріали: автобіографія бандуриста, копія його трудової книжки, програмка аспірантського випускного іспиту-концерту, рецензії на дисертаційне дослідження тощо. На основі зібраних про А. Омельченка даних І. Шаповал написав нарис "Кобзарська душа", що увійшов до його рукописної "Збірки художньо-документальних оповідей про кобзарів-бандуристів" (до збірки включено нариси про В. Носачевського, В. Сидоренка, Л. Воріну, В. Мерзленка, О. Солодкого, І. Скотаренка та ін.). Планувалося, що книга вийде друком у видавництві "Радянський письменник" (Київ), тому рукопис збірки автор подав на рецензування київському письменнику і бандуристу І.О. Немировичу.

У наукових архівних фондах рукописів та фонозаписів ІМФЕ НАНУ нами знайдено рецензію І. Немировича на збірку І. Шаповала, що містить деякі зауваження [1]. Ось що пише рецензент про нарис "Кобзарська душа": "Шкода, що Андрій Омельченко рано пішов од нас, він би ще багато зробив для кобзарства. Хоча й те, що зробив – іншому б на два життя вистачило. Сам чудовий виконавець (мав високий тенор), блискучий віртуоз-бандурист, теоретик кобзарської справи, він молодим захворів на рак... Я знав його особисто, спілкувався з ним, якось навіть написав статтю про нього. То добре, що І. Шаповал подає портрет цього непересічного митця <...> Омельченко – помітне явище в кобзарстві, він прямий продовжувач справи свого вчителя Бобира, але нарис побудований на розповіді, записаній на магнітофон, захарашений такими подобицями, такими специфічно- й технічно-музичними термінами, що скидається на посібник гри на бандурі чи наукову працю. Внаслідок чого втрачається динаміка, спадає зацікавленість. Підкреслюю: без А. Омельченка майбутня книга немислима, але нарис треба робити на основі тих фактів, які є" [1, 15–16]. На жаль, книга І. Шаповала не видана й до тепер.

Розглянувши методичні видання А. Ф. Омельченка, проаналізувавши його кореспонденцію та архівні матеріали, доходимо висновку, що створюючи методичну літературу для навчання гри на бандурі, автор спирався не лише на власний педагогічний досвід, а й цікавився досягненнями бандуристів у різних регіонах

України. Саме з цією метою автор методичних праць вів активне листування з багатьма викладачами бандури музичних училищ і дитячих музичних шкіл, анкетуючи їх. Крім того, провідний бандурист і дослідник надавав колегам цінні методичні поради, охоче ділився з новітніми технічними і репертуарними досягненнями бандурного мистецтва, чим здійснив помітний внесок у справу розвитку й академізації мистецтва гри на бандурі.

Враховуючи все вищезазначене, а також власний педагогічний досвід, вважаємо, що методичні та репертуарні видання А. Ф. Омеляченка не втратили своєї актуальності в сучасній методиці викладання київської академічної школи гри на бандурі (за винятком декількох обов'язкових у радянські часи "ідеологічних" творів). Втім, попри появу останніми роками численних нових репертуарних збірок для бандури для різних вікових груп, існує нагальна потреба у створенні сучасної школи гри на бандурі, яка б відображала, подібно до праці А. Омеляченка, досягнення українських регіональних академічних бандурних шкіл у сфері виконавства і освіти.

Література

1. Немирович І. Рецензія на рукописну збірку художньо-документальних оповідей про кобзарів-бандуристів І. Шаповала / І. Немирович // Наукові архівні фонди рукописів та фонозаписів Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського Національної академії наук України. — Ф. 52-5(2). — Од. зб. 502. — 19 арк.
2. Документи (статті, публікації, фотографії, листи) про кобзаря Омеляченка Андрія Федоровича / Особовий фонд І. Шаповала // Державний архів Дніпропетровської області. — ФР-6119. — Од. зб. 345. — 210 арк.
3. Переписка кобзаря Омеляченка Андрія Федоровича з колегами і учнями / Особовий фонд І. Шаповала // Державний архів Дніпропетровської області — ФР-6119. — Од. зб. 346. — 154 арк.
4. Чернета Т. О. Життєтворчість майстра музичних інструментів Олександра Корнієвського / Т. О. Чернета // Мистецтвознавчі записки: зб. наук. праць. — К.: Міленіум, 2014. — Вип. 25. — С. 21–29.

References

1. Nemyrovych, I. O. A review of I. Shapoval's manuscript collection of artistic and documentary stories about kobza and bandura players. Scientific manuscripts and phono-recordings archival funds of The M. Ryl'skiy Institute of Art Studies, Folklore and Ethnology of The National Academy of Sciences of Ukraine. F. 52-5(2), Storage unit 502 [in Ukrainian].
2. Documents (articles, publications, photographs, letters) about a kobza player Omelchenko Andriy Fedorovich. I. Shapoval's personnel fund in The State archive of Dnipropetrovsk region. FR-6119, Storage unit 345, 210 p. [in Ukrainian].
3. A kobza player Andriy Fedorovich Omelchenko's correspondence with colleagues and pupils. I. Shapoval's personnel fund in The State archive of Dnipropetrovsk region. FR-6119, Storage unit 346 [in Ukrainian].
4. Cherneta, T. O. (2012). The creative life-work of the musical instruments-maker Olexandr Kornievskiy. Art criticism notes, 25, 21-29 [in Ukrainian].

ПРОБЛЕМИ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

УДК 75(477.43) (092)

*Михайлова Рада Дмитрівна,
доктор мистецтвознавства,
професор кафедри мистецтвознавства
Київського національного університету
культури і мистецтв
radami@rambler.ru*

ЕЗОТЕРИКА В ПЛАСТИЧНОМУ ВИРАЗІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ КАРТИНИ (НА ПРИКЛАДІ ТВОРЧОСТІ В'ЯЧЕСЛАВА СТРАННИКА)

У статті розглянуто одну із нових специфічних тенденцій сучасного українського мистецтва, а саме — утілення змісту езотерики. Як система знань та світоглядних уявлень, езотерика нині має поширення на різних рівнях буття. Практично не вивчена як образно-змістова основа живописного твору, езотерика істотно впливає на його знаково-інтерпретаційні та візуально-пластичні рішення.

Ключові слова: сучасне українське мистецтво, картина, пластична виразність, мистецькі тенденції, художня культура, езотерика.

Михайлова Рада Дмитрівна, доктор мистецтвознавства, професор кафедри мистецтвознавства Київського національного університету культури і мистецтв.

Езотерика в пластичному зображенні сучасної української картини (на прикладі творчості Вячеслава Странника).

В статті розглянуто одна із нових тенденцій сучасного українського мистецтва, а саме — тема езотерики. Як система знань та світоглядних уявлень, езотерика нині має поширення на різних рівнях буття. Практично не вивчена як образно-змістова основа живописного твору, езотерика істотно впливає на його знаково-інтерпретаційні та візуально-пластичні рішення.

Ключевые слова: современное украинское искусство, картина, пластическая выразительность, художественные тенденции, художественная культура, эзотерика.

Mykhailova Rada, D.Sc. in Arts, professor of the Art History chair, Kyiv National University of Culture and Arts.

Esoteric in a plastic display of modern Ukrainian painting (in creativity of Vyacheslav Strannick).

The article deals with one of the new trends in contemporary Ukrainian art — namely esoteric topic. The system of knowledge and world views, in our time it has spread to different levels of existence. Virtually no study both figurative and semantic basis of scenic works, spirituality significantly affect its symbolic and interpretive and visually-plastic solutions.

Key words: modern Ukrainian art, painting, plastic expressiveness, artistic trends, художнєство, культура, духовність.

<i>Hayuk I.</i>	The features of exploration of the Armenian diaspora's culture in Ukraine	154
<i>Khalilova L.</i>	Cultural and ethnographic differences in wedding ceremonies of various ethnic groups of the Crimean Tatars	162
<i>Cherneta T.</i>	The Andriy Omelchenko's methodical heritage	168

PROBLEMS OF FINE ARTS

<i>Mykhailova R.</i>	Esoteric in a plastic display of modern Ukrainian painting (in creativity of Vyacheslav Strannick)	175
<i>Romanenkova Ju.</i>	Experiment as the core of creative manner of Kyiv Painter Vasyl Zhyrov	185
<i>Pishchanska V.</i>	Ornamental carvings in the Cossack culture of the Baroque period	193
<i>Zhyltsova O.</i>	The trends of the XVI century painted enamel (on the example of decorative enamel dishes)	201
<i>Dubrivna A.</i>	The ancient pictorial culture as a fundamental principle of the abstract art in Ukraine	209

ART THEATRE: PAST AND PRESENT

<i>Mylenska H.</i>	Dramatic paradoxes of Gabriele D'Annunzio	219
<i>Batsak K.</i>	The Italian Opera Stage of Odessa (1831–1838)	226
<i>Ilienka I.</i>	Spatial evolution of music and dance interactions XVI–XVII century	240
<i>Korostelova M.</i>	Transgression in choreography (using the example of the ballet "Sleeping Beauty" by Mats Ek)	247

CHRONICLE AND BIBLIOGRAPHY

<i>Shcherbakova N.</i>	International scientific conference "Methodology of modern musicology"	255
<i>Stanislavska K.</i>	Lecturing skills of student-musicologist as part of professional competence	259
<i>Kushch Eu.</i>	Conceptual synthesis as a subject of scientific research	262
<i>Dolgih Ya.</i>	Neuhaus: variations on a theme Elisavetgrad	265

ВИМОГИ ДО ПУБЛІКАЦІЙ

Загальні положення

Редакційна колегія фахових видань Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв (далі – академії) у своїй роботі керується нормами законодавства України у сфері освіти, наукової діяльності та інтелектуальної власності.

До публікації в журналі приймаються статті проблемного, узагальнюючого, методичного характеру, які являють собою оригінальні наукові дослідження, що раніше **ніде не друкувались**.

Статті приймаються українською, російською або англійською мовами.

Обов'язковими етапами роботи редакційної колегії з опрацювання статей перед публікацією є:

– перевірка на предмет дотримання вимог до редакційного оформлення згідно з державними стандартами України (ДСТУ 3008-95 "Документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення"; ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 "Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання"; ГОСТ 7.9-95 (ІСО 214-76) "Реферат и аннотация. Общие требования"; ДСТУ 3582-97 "Скорочення слів в українській мові у бібліографічному описі. Загальні вимоги та правила";

– здійснення редколегією внутрішнього та зовнішнього рецензування статей (пп. 2.10, 2.11 Наказу МОН України від 17 жовтня 2012 року № 1111 "Про затвердження Порядку формування Переліку наукових фахових видань України");

– перевірка статей на плагіат (Статті 1, 5 Закону України "Про наукову і науково-технічну діяльність"; Стаття 50 Закону України "Про авторське право і суміжні права", п. 16 "Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника").

Етапи підготовки до друку

Передаючи статтю до редакції, автор гарантує наявність у нього авторських прав на рукопис і дає згоду на публікацію тексту та метаданих статті (включаючи прізвище та ініціали автора, місце його роботи, електронну адресу для кореспонденції) у друкованій та електронній версії журналу, що передбачає дотримання політики відкритого доступу згідно з умовами ліцензії Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International (див. сайт <http://nakckim.edu.ua/> nauka/93-vidannya-akademiji) – можливість вільно читати, завантажувати, копіювати та поширювати зміст статті з навчальною та науковою метою із зазначенням авторства.

1. Статті подаються до відділу наукової та редакційно-видавничої діяльності академії у робочі дні (з понеділка по четвер з 14.00 до 17.30) за адресою: Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, вул. Лаврська, 9, корпус 11, 2-й поверх, кабінет 37, тел. (044) 280-21-93, e-mail: nauka@nakckim.edu.ua.

2. Статті магістрантів, аспірантів, здобувачів (осіб, які не мають наукового ступеня) **обов'язково супроводжуються рецензією** із зазначенням наукової новизни та актуальності публікації, підписаною доктором чи кандидатом наук (фахівцем за профілем). Підпис рецензента має бути засвідченим печаткою у кадровому підрозділі.

3. До відділу наукової та редакційно-видавничої діяльності академії подається паперовий примірник статті та її електронна версія. На кожній сторінці роздруковки автор проставляє свій підпис, а на першій сторінці також зазначає дату подання статті до друку.

4. Стаття, у якій виявлено запозичення з матеріалів інших авторів без посилання на джерело, не повертається на доопрацювання та не публікується, а її автор може подати до редколегії інший матеріал.

У разі повторного виявлення запозичень, редакція залишає за собою право не брати у подальшому до друку матеріали даного автора.

5. Правила цитування:

– всі цитати мають закінчуватися посиланнями на джерела;

– посилання на підручники є небажаним;

– посилання на власні публікації допускається лише в разі нагальної потреби;

– вторинне цитування не дозволяється;

– якщо в огляді літератури або далі по тексті йде посилання на прізвище вченого – його публікація має бути в загальному списку літератури після статті.

6. За наявності трьох і більше граматичних помилок на сторінці, текст до публікації не приймається.

7. Редколегія організовує внутрішнє (обов'язкове) та зовнішнє (за необхідності) рецензування статей. Редакція інформує автора про результат розгляду, надсилаючи йому електронною поштою висновки.

Якщо автор не згоден із зауваженнями рецензента, він має обґрунтувати це письмово. Редколегія залишає за собою право відхилити статтю, якщо автор безпідставно залишає без уваги побажання рецензента.